Nº 56. Neue Jüdische Zeitung. II. Jahrgang.

נייע יידישע צייטונג

דיא "נייע יידישע צייטונג" ערשיינט יעדען מאנטאג אונד דאננערסטאג.

פראנומעראציאנס - פרייזע:
גאנציאהריג 7 פל. — קר.
האלביאהריג 3 " 50 "
פירטעליאהריג 1 " 75 "

דיא רעדאקציאן אונד אדמיניסטראציאן בעפינדעט זיך: Schiffmannsgasse 6, Budapest, וואהין אויך דיא פראנומעראציאנס-געלדער צוזענדען זינד

אינזעראטע ווערדען בילליגסט בערעכנעט.

ב"ה בודאפעסט, כ"ט חשון — Budapest, Montag, 21. November 1881. — שנת תרמ"ב לפ"ק.

הערונטער מיט דער מאסקע!

איבער דיא יינגסט ערפלאססענע צירקולאר-פעראָרדנונג דעם אונגארישען קולטוס-מיניסטערס האבען וויר אין אביעקטיווער, וואהרהייטס-געטרייער ווייזע אונזערען געעהרטען לעזערן בערייטס מיטהיילונג געמאכט. ניכט דעססהאלב, אלס אב וויר דיעזער פערפיגונג דעס קולטוס-מיניסטערס אירגענדוועלכע בעזאנדערע וויכטיגקייט בייגעלעגט האטטען, זאנדערן דעססהאלב, דאמיט דאס יידישע פובליקום, ענטגעגען דען פערשיעדענארטיגסטען, מיט שלייער בערעכנונג פערברייטעטען גערוכטען, דען וואהרען זאכפערהאלט קעננע אונד וויססע, מיססען וויר אויף דיעזע אנגעלעגענהייט נאך איינמאל צוריקקאממען.

איין פעסטער יידישעס בלאטטכען האט עס זיך נאמליך צור אויפגאבע געמאכט, פיר טהייערעס יידישעס געלד זיך איבער יהודים איינען יוקס צו מאכען, אינדעם עס זיך בייא יעדער פארקאממענדען געלעגענהייט שרעקליך פראמם געבערדעט, אונטער דיעזער פראממען מאסקע יעדאך פיר דיא קאנגרעס-קאנצלייא פראפאגאנדא מאכט. זיער ווירד זיך ניכט נאך צו עראיננערן וויססען, וואס דיעזעס בלאטטכען ניכט אללעס צוזאממענשרייב, אלס אים פאריגען יאהרע דער קולטוס-מיניסטער אן זאממטליכע קאמיטאטס-בעהארדען דעם לאנדעס איינע צירקולאר-פעראָרדנונג ערגעהען ליעס, דאמיט פאן זאממטליכען יידישען געמיינדען אים לאנדע דיא שטאטוטען אבפערלאנגט ווערדען. וויא שרעקליך בלוטעטע דאמאלס דיעזען פראממטהוענדען צייטונגס-שרייבערן דאס ארמע הערץ דאריבער, דאס דיא קאנגרעס-קאנצלייא שאן וויעדער איינען זיעג ערראנגען. אונד דאך וואוסטע ניעמאנד בעססער אלס דיעזעס יידישע בלאטטכען, דאס דיא אין רעדע שטעהענדע צירקולאר-פעראָרדנונג דעס קולטוס-מיניסטערס פיר דיא קאנגרעס-קאנצלייא איין רעכט טריריגער זיעג וואר, דענן דיעזער ערלאס האטטע צור נאטירליכען פאלגע, דאס אללע דיעניגען געמיינדען אים לאנדע, דיא איהרע קאנשטיטואירונג נאך ניכט פאללצאגען האטטען, מיט דערזעלבען זיך בעאיילטען, אונד דאס היעדורך דיא ארטהאדאקסע קאנפעססיאן איינע גראססע אנצאהל אן געמיינדען געוואננען האט.

פיעללייכט דאס דיעזע פראממטהוענדען געזעללען זייט איהרער פאריאהריגען בלאמאשע ניממעהר עטוואס פארזיכטיגער געווארדען, דענן דיעסמאל קראנקען זיא זיך צוואר וויעדער איבער איינען גראססען זיעג דער קאנגרעס-קאנצלייא, נור טהון זיא דיעס ניכט אונטער דער איגענען פירמא, זאנדערן זאגען, דאס איין אונגארישעס בלאטט דיעס געשריעבען האטטע, אונד דיעזעס אונגארישע בלאטט האט זאדאגן גראס רחמנות איבער דיא ארטהאדאקסען, שרייבט איבער פרעה, איבער געמיינדע-פערמאגען, איבער סעמינאר-פראפעססארען או. ז. וו. אונזערען געשאטצטען לעזערן געגענאיבער מיססען וויר דאך ניכט ערסט בעזאנדערס בעטאנען, דאס איבער דיעזע אללע זאכען קיין איינציגעס אונגארישעס בלאטט אויך ניכט איין וואָרט געשריעבען. דאס יידישע בלאטטכען שרייבט דיעס אללעס זעלבסט אונד האט ניכט דען מוטה, דיעס אונטער דער איגענען פירמא צו טהון, דענן עס פירכטעט, דאס דיא וועניגען יהודים, דיא עס נאך ניכט וויססען, דאס דיעזע צייטונגס-שרייבער מיט לייב אונד זעעלע אן דען נעאלאגען האנגען, דיעס ניממעהר פערראטהען קאננטען אונד זיך דענקען

ווירדען: "האלט! פיר מיינע 10 גולדען יאהרליך זאללסט דוא דיר איבער יהודים קיינען יוקס מאכען!"

עס ווירד איבריגענס יעדער ניכטערנע מענש איינזעהען, דאס דיא דארשטעללונג היגזיכטליך דעס אין רעדע שטעהענדען צירקולאר-ערלאססעס דעס קולטוס-מיניסטערס, זא וויא זעלבע אין דעם פעסטער יידישען בלאטטכען געגעבען ווירד, פאן אנפאנג ביז שלוס מיט בערעכנעטער שלויהייט אונד שפעקולאציאן אין קניפף איזט צו גונסטען דער נעאלאגען, אונד דאס דיא אין דיעזער אנגעלעגענהייט אין אונזערער פאריגען נוממער אונזערערזייטס געמאכטע דארשטעללונג דיא ריכטיגע אונד עהרליכע איזט.

אלזא! יידישעס בלאטטכען הערונטער מיט דער מאסקע, דוא ביזט ערקאננט!

א. ד.

רעוואלוציאן אין דאלמאציען.

דיא באכעזען אן דער גרענצע דאלמאציענס אונד דער הערצעגאווינא פאנגען וויעדער אן, צו רעוואלטירען. אים יאהרע 1869 האטטע אונזערע רעגיערונג מיט דען אויפשטאנד אין דאלמאציען גענוגענד צו טהון, אונד האט דאמאלס דער גענעראל ראדיטש מיט דען אויפשטאנדישען אונטערהאנדעלט אונד דיא רוהע דארט הערגעשטעללט.

דאמאלס וואר דער אויפשטאנד בייא ווייטעם ניכט זא געפאהרליך וויא היינטע, דאמאלס וואר דיא הערצעגאווינא פאן טירקישעם מיליטאר בעזעטצט אונד דיא גרענצע וואר אבגעשפעררט. היינטע קאממט אללעס אונצופריעדענע געזינדעל פאן דער הערצעגאווינא אונד פערבינדעט זיך מיט דען באכעזען. דיא לעטצטערען פערוויינערן דען געהארזאם, זיא וואללען זיך ניכט דעם לאנדוועהר-דיענסט אונטערווערפען, אבצוואר מאן זעהר גנאדיגליך מיט איהנען אומגעגאנגען. יעדער ארט האטטע 3 מאנן צור לאנדוועהר שטעללען זאללען. אבער ניכט איינמאל דיעזע 3 מאנן וואללען דיא הערען קריוואשיאנער הערבייאשאפפען.

דיא רעגיערונג האט דען גענעראל יאוואנאוויטש הינונטער געזענדעט, וועלכער דיא אויטאריטאט דער רעגיערונג אין דער גיטע הערשטעללען, בעפאר מאן אנדערע מיטטעל צור אנוועגדונג ברינגען זאלל.

עס איזט דאהער זעהר פראגליך, אב עס דעם איינפלוססע דעס אביגען גענעראלס געלינגען ווירד, דיא אויפשטאנדישען באכעזען צור רוהע צו בעוועגען, דענן דיא בעריכטע, דיא פאן דארט קאממען, זינד זעהר בעאונרוהיגענד.

דיא בעזאטצונג פאן קאסטעלנואווא בעשטעהט אויס 200 מאנן, נאמליך דעם דריטטען באטאיללאן דעס רעגימענטס האב- אונד דייטשמייסטער. מאן פירכטעט איבערפאללע פאן זייטען דער צונאכסט אלס פעראינצעלטע באנדען אויפטרעטענדען הערצעגאווצען, וועלכע אלס קערן דעם אויפשטאנדעס ערשיינען אונד אום דיא זיך דיא קריוואשיאנער שאארען דירפטען, ווענן זיא צום אייסערסטען שרייטען זאללטען. אין דען ארטען בילעק, נעוועזיניע אונד זובטשי האבען זיך איינינע באנדען געבילדעט, וועלכע זיך מיט דען אבען ערוואהנטען פעראייניגטען. דיא קריוואשיאנער זאללען צום אייסערסטען ענטשלאססען זיין. דער אויפשטאנד דער ווידערשפאנסטיגען קריוואשיאנער איזט שאן נאך דעם בעגיננע דער לאנדוועהר-אססענטירונג אין דען קיסטענ-ארטען בעשלאססען וואָרדען אונד דער באראן

ראדיטש האננטע אויס דער קאטעגארישען אבלעהנונג דער קריוואשיאנער ארטס-פארשטאנדע, אינסבעזאנדערע דער פאן דראגאלי אונד לעדעניצע אם 28. אקטאבער אין ריזאנא דיא איבערצייגונג געוויננען, דאס בייא דענזעלבען איינע פריעדליכע אונטערווערפונג אונטער דען לאנדוועהר-דיענסט ניכט צו ערציעלען זיין ווערדע, אינדעם זיא דאמאלס דעם באראן ראדיטש פאלגענדעס ערקלארטען:

"וויר האבען קריוואשיע אויס דער טירקען-הערשאפט בעפרייט. דוא האסט אונס אים יאהרע 1860 פערשפראכען, דאס וויר קיינען לאנדוועהר-דיענסט לייסטען ווערדען, וויר וואללען דורכאויס פאן מיליטאר-דיסציפלין ניכטס הארען. קאממע מיט דיינער ארמעע, וויר ווערדען אונס שאן וועהרען אונד פערבינדעטע אויס דער הערצעגאווינא אונד מאנטענעגרא ערהאלטען, יעדאך קיינע קיסטענ-שטאדט מעהר, וויא אים יאהרע 1869, שאנען, זאנדערן צום אנגריפפע אונד צו איבערפאללען שרייטען, אום אונס פיר דען גאנצען ווינטער מיט פראוויאנט צו פערזארגען."

וויא מאן אויס קאטטארא מעלדעט, ווערדען דאזעלבסט צווייא קאנאנען-שיפפע צור בעוואכונג דעם האפענס ערווארטעט.

נייעסטעס אויס אללען לאנדערן.

* (דער פאראויסזיכטליכע מיניסטער דעס אייסערן.) דיא ערנענגונג דעס גראפען קאלנאקי, ביזהעריגען באטשאפטערס אם רוסישען האפע צו פעטערסבורג, אן שטעללע דעס פערשטארבענען באראנס האימערלע קאנן אלס אויסגעמאכט בעטראכטעט ווערדען אונד דיא אמטליכע קונדמאכונג קאנן נור מעהר דיא פראגע פאן וועניגען טאגען, פיעללייכט נור שטונדען זיין. עס דירפטע דאהער אינטערעססאנט זיין, צו פערנעהמען, וואס אין היעזיגעם בלאטט בעציגליך דיעזער ערנענגונג מיטגעטהיילט. דעמנאך וואר עס אין אונגארישער שטאאטס-מאנן, אונד צוואר גראף יוליאוס אנדראשי פערזאנליך, דער דעם מאנארכען דיא ערנענגונג דעס גראפען קאלנאקי עמפפאהלען האט. עבענזא זאלל עס אויך גראף אנדראשי געוועזען זיין, דער דיא בערופונג דעס גראפען קאלנאקי אויף דען וויכטיגען פעטערסבורגער פאסטען פארגעשלאגען האט. ווענן אויך דיעזע בערופונג זעלבסט אונטער דעם באראן האימערלע ערפאלגט איזט. דיא דיפלאמאטישע דיענסטצייט דעס גראפען קאלנאקי איזט קיינע אלצו לאנגע. — פאלגענדע ביאגראפישע דאטען זינד פאן דעם צוקינפטיגען מיניסטער דעם אייסערן בעקאננט: גראף גוסטאף זיגמונד קאלנאקי פרייהערר פאן כאראשפאטאק איזט דער צווייטע זאהן דעס גראפען גוסטאף אונד דער איזאבעללא, געבארענען גראפין שראטטענבאך, איזט געבארען צו לעטטאוויטץ אין מאהרען אם 29. דעצעמבער 1832, שטעהט זאמיט אים 49. לעבענסיאהרע. ער איזט איין מיטגליעד דער מאהרישען ליניע דער גראפליכען פאמיליע. דורך לאנגערע צייט געהארטע ער דער ארמעע אן, דיענטע אונטער אנדערעם אים 2. הוסארען-רעגימענט אונד טראט שפאטער אין דיא דיפלאמאטישע לויפבאהן איבער. ער וואר בייא דען באטשאפטען אין ראם אונד לאנדאן טהאטיג, דאנן געזאנדטער אים האאג אונד אין קאפענהאגען, זייט דעם פאריגען יאהר איזט ער באטשאפטער אין פעטערסבורג. ער איזט גענעראל-מאיאר, קאממערער, געהיים-ראטה, עהרענ-ריטטער דעם מאלטעזער-

וואארע ווארדע מיט 35—38 גולד׳ פער 100 ליטער פערקויפט.

וואללניססע. מאן בעצאהלטע 18—18 גולד׳ 50 קר׳ פיר אונגארישע וואארע.

האדערן. שאפוואללהאדערן אין אללען סארטען לעבהאפט בעגעהרט אונד צו גוטען פרייזען בעצאהלט. האדערן ווייסע 20—21 גולד׳, האלבוויים 16.50—18 גול׳, קאנצלייא 12—12.50 גולד׳, פיינפאק 12—12.50 גולד׳, ארדינארע פאק 10—11 גולד׳, בלויע לייגען 13 גולד׳, קאטטאן 5—5.50 גולד׳.

בעטטפעדערן ווארדען מיט 5—3 גולד׳ פער וויענער צטר. טהייערער נענען דען פארינען מארקט פערקויפט. געזוכט ווארדען זעהר שטארק גערינגערע סארטען אונטער 100 גולד׳, דא קיינע פאררעטהע אם לאגער וואַרען. — רופף האכפיין 160—175 גולד׳, פיין 145 ביז 155 גולר׳, מיטטעלפיינע 125—135 גולד׳, דעטטא פיינע 100—120 גולד׳, דעטטא ארדינארע 70—90 גולד׳. — פלוימען. האכפיינע 270—300 גולד׳, מיטטעלפיינע 220—250 גולד׳, ארדינארע 160—200 גולד׳. אללעס פער 56 קילא.

פעללע. פערקויפט ווארדען 40,000 שטיק שאפפעללע, אונד צוואר: דייטשוואללינע 2.40—3,60 גולד׳, צאקעל-פעללע 3—3,50 גולד׳, פער פאאר, באטשער אונד באנאטער 145—165 גולד׳, סערבישע 135—145 גולד׳, קראאטישע 125—130 גולד׳ פער 100 שטיק. פאן לאממפעללען ווארדען 15,000 שטיק פערקויפט. דייטשוואללינע 45—60 גולד׳, באנאטער 60—75 גולד׳, שווערע באנאטער 90—110 גולד׳, אללעס פער 102 שטיק. נאיספעללע פרימא באנאטער 150 גולד׳ פער 120 שטיק.

וויענער פרוכט-פרייזע.

ווייצען. טהייס- 77—78 קילא 13 גולד׳ 40 קר׳ ביז 12 גולד׳ 75 קר׳. פער מ.-צטר.

קארן. אונגארישעס 67—71 קילא 9 גולד׳ 40 קר׳ ביז 9 גולד׳ 80 קר׳ פער מ.-צטר.

גערסטע. סלאוואקישע 9 גולד׳ 10 קר׳ ביז 10 גולד׳ — קר׳.

קוקורוץ. באנאנאטער 7 גולד׳ 35—45 קר׳.

האפער. אונגארישער 8 גולד׳ 25 קר׳ ביז 8 גולד׳ 15 קר׳ פער מעטער-צענטנער.

רעפס. באנאטער —.— ביז —.— גולד׳ קאהל 14 ביז 14 גולד׳ 25 קר׳.

לאטטא-ציעהונגען פאם 16. נאוועמבער:

פראג:	27	88	90	40	57
לעמבערג:	75	51	90	24	35
הערמאנשטאדט:	13	77	5	15	38

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער:
יקותיא׳ הלוי לעדערער.

☛ נייאיינטרעטענדע אבאננענטען ערהאלטען דיא ביז הייטע ערשיענענען פארטזעטצונגען דעם פעלליעטאנס: „פאלגען איינער פערפעהלטען ערציעהונג" גראטיס נאכגעליעפערט.

דיא נייעסטע ערפינדונג

איזט דאס נאך פראפעסאר באנאנד אוים אמעריקא נייפערבעססערטע עלאסטישע ברוכבאנד פאן פאללישצער, זאוואהל פיר הערען אלס אויך פיר דאמען אונד קינדער; זעלבעס איזט אהנע פעדערן אויס ריינעם גוממי קינסטליך קאנשטרואירט אונד האט דען צוועק, דאס עס זעלבסט דיא פעראלטעטסטען בריכע אין קירצעסטער צייט אין דיא גלייכע לאגע בריינגט.

פרייזע: איינפאכע פאן 6—7 גולדען, דאפפעלטע פאן 10—15 גולדען. פיר קינדער אום דיא האלפטע בילליגער.

גראסעס לאגער אין מוטטער-שפריטצען, לופט-פאלסטער, בעטט-איינלאגען, גוממי-שטרימפפען אונד אללער גוממי-וואארען-ארטיקעל. — בייא ברוך-באנדערן ביטטע אנצוגעבען, אב רעכטס, לינקס אדער דאפפעלט, זא אויך דיא לייבווייטע. 3—6

☛ בעשטעללונגען מיטטעלסט נאכנאהמע אומגעהענד בייא

MORITZ POLLITZER, k. k. Bandagist,
Budapest, Franz Deákgasse.
Filiale: Königsgasse Nr. 8, neben dem
Orzi'schen Hause.

אנציינע.

זייטענס דעם געפערטיגטען פארשטאנדעס ווירד היעמיט צור געפאלליגען קענטניסס געבראכט דאס מיט ערלייבניסס דעם ה. ק. אונג. פינאנצמיניסטעריאומס סיב צאהל 70551, דאטא 28-טען אקטאבער 1881 דיא געווינגסט-ציעהונג דער דורך דאס האהע ק. מיניסטעריום בעוויללינגטען וואהלטהאטיגקייטס גאלד- אונד זילבער-עפפעקטען-לאטעריע אם 1. מאי 1882 אונוויעדערריפליך שטאטטפינדען ווירד.

מישקאלין אם 1. נאוועמבער 1881.

אים נאמען דעם מישקאלצער אישאנאמענארטהאדאקס-סעפארד-יידישען געמיינדע פארשטאנדעס 3—3

אדאלף שטרוים (געמיינדע-פראזעס)
מאנא גאלדבערגער (געמיינדע-נאטאר)

מצבות.
ארנאלד קאהן׳ס
גראבשטיין-לאגער בודאפעסט,
Waitznerbouleward Nr. 5.
(אן שבת אונד יו"ט געשפעררט.)

עמפפיעהלט זיך אללען יענען, וועלכע דיא טרויריגע פפליכט דעם גראבשטיינזעטצענס צו ערפיללען האבען.

זעהר שאנע גראבשטיינע איים מארמאר אונד גראניט זינד אין גראסטער איסוואהל פאררעטהיג. קארעקטע גראווירונגען, זעהר שאנע שריפטען מיט עכטער פערגאלדונג ווערדען בעסטענס איסגעפיהרט.

דיא אריגינאל
זינגער-נאהמאשינען
זינד אנערקאננט דיא בעסטען דער וועלט אינד ווארדען איך מעהר אלס 150 אויסשטעללונגען פרייזגעקראנט. דיזעלבען ווערדען געגען
☛ ראטענצאהלונג פאן 5 פל. פער מאנאט פערקויפט. ☚
ג. ניידלינגער, בודאפעסט, וואיטצנערגאססע 26.

קארעספאנדענץ דער רעדאקציאן.

ה׳ פ. ווערטהיימער אין פ. בעטראג ערהאלטען, דאס בלאטט נעהט יעדע וואכע פינקטליך אן דיא אב.

פרוכטפרייזע דער קארנהאללע פאם 17. נאוועמבער.

	קילא פער העקטאליטער	פער 100 קילאגראמם
[illegible]	—	—.——.—
	74	—.——.—
	75	11.60—11.70
	76	11.75—11.85
	77	11.90—12.—
	78	12.05—12.15
	79	12.15—12.20
	80	12.20—12.25
[illegible]	—	—.——.—
	75	11.90—12.—
	76	12.05—12.15
	77	12.20—12.30
	78	12.35—12.40
	79	12.40—12.45
	80	12.50—12.55
[illegible]	—	—.——.—
	75	12.15—12.25
	76	12.30—12.40
	77	12.45—12.55
	78	12.60—12.65
	79	12.65—12.70
	80	12.75—13.80
[illegible]	75	12.05—12.15
	76	12.20—12.30
	77	12.35—12.45
	78	12.50—12.55
	79	12.55—12.60
	80	12.65—12.70
	—	—.——.—

פריכטע	קילא פער העקטאליטער	פער 100 קילאגראמם
קארן נייא	72	9.——8.70
גערסטע מאלץ	64	10.40—9.40
גערסטע פוטטער	62	7.80—7.65
האפער	40	7.85—7.65
קוקורוץ באנאטער	75	6.80—6.85
אנדערער	73	6.75—6.80
הירזע ראהע	—	6.25—5.40

[illegible]			
ווייצען	פער פריאהר	[illegible]	12.60
"	" הערבסט		—.—
"	"		—.—
קוקורוץ	" מאי-יוני		7.20
גערסטע	"		— —
האפער	" הערבסט		[illegible].30
"	" פריהאהר		—.—
רעפס	"		13.40

הילזענפריכטע		פאן	ביז
פיזאלען	[illegible]	10.50	11.25
צווערגבאהנען		12.—	13.—
לינזען		12.—	20.—
ערבזען		11.—	13.—
הירזעבריין זאממט זאק		10.75	—.—
מאהן, גרויער 37 פל., בלויע		40.—	30.—
האנפזאמען		8.—	—.—

צוועטשקען פר. אקט.-נאוו. באסנישע 27 גולד׳. שפירימום, פרעסהעפענוו.—.36 גול׳.

בודאפעסטער בארזענקורזע פאם 17. נאוועמבער.

לאזע.	פל.	קר
1854ער 4פערצענטיגע שטאאטסלאזע	122	50
1860ער " נאנצע לאזע	133	—
1860ער " " האלבע "	133	50
1864ער שטאאטסלאזע צו 100 גולדען	173	—
1864ער " " צו 50 "	171	50
קרעדיטלאזע	178	—
דאנוי-דאמפפשיפפאהרטס-לאזע	112	35
אונגארישע פראמיען-לאזע צו 100 גולדען	121	50
דעטטא האלבע צו 50 גולדען	121	—
טהייסטהאל לאזע	111	40
וויענער קאממונאללאזע	134	—
טריעסטער לאזע צו 100 גולדען	127	—
קאמא רענטענשיינע	29	—
טירקענלאזע	23	—
אינסברוקער לאזע	24	—
קלארי לאזע צו 40 גולדען	40	—
קעגלעוויטש לאזע " 10 "	16	50
קראקויער לאזע " 20 "	21	50
אפנער לאזע " 40 "	40	50
פאלפפי לאזע " 40 "	38	—
רודאלפסלאזע " 10 "	19	—
סאלם לאזע " 40 "	51	—
זאלצבורגער לאזע " 20 "	22	50
סט. גענאיס לאזע " 20 "	48	50
סטאניסלויער לאזע " 20 "	25	—
וואלדשטיין לאזע " 20 "	30	50
ווינדישגראטץלאזע " 20 "	42	—
לאיבאכער לאזע " 20 "	23	50

ווערטה-פאפיערע.	פל.	קר
אונגארישע גאלדרענטע	119	—
אונגארישע פאפיער-רענטע	88	60
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	98	50
טעמעשער-באנאטער	98	—
זיעבענבירגישע	97	50
גאליצישע	102	—
בוקאווינער	100	50
אונגארישעס אייזענבאהן-אנלעהען	133	50
וויינצעהענט-אבלאזונגס-אבליגאציאנען	96	—
פפאנדשיינע דער אונגארישען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פערצענט	103	—
דעטטא דער אונג. היפאטה.-באנק צו 5½%	103	25
דעטטא אללגעמ. באדענקרעדיט צו 5½%	100	—
דעטטא צו 5 פערצענט	101	50
דער אונגאריש-גאליצישען	194	50
דער נאָרדאסטבאהן	166	50
אסטערייכישע קרעדיט-אקציען	360	—
אונגארישע קרעדיט-אקציען	358	—
געלד-קורזע.		
זילבער-אשיא	100	—
דוקאטען	5	60
אסטערייכיש-אונגארישעס 8-גולדען-גאלד-שטיק (20 פראנקס)	9	37
נאפאלעאנדאר	9	37
דייטשע רייכסבאנקנאטען	57	70
20מארק-שטיקע	11	59
רוסישע פאפיעררובעל	1	26

Herausgeber und verantw. Redakteur: **Carl Lederer.**

Druck von Emerich Bartalits. Budapest, VIII., Eszterházygasse Nr. 12.

דעם פֿעראיינעס, וויר ארבייטען זייט וואָכען פֿאָם פֿריהען מאָרגען ביז שפּאָט אין דיא נאכט אין איינעם רוימע, וואָ הונדערטע רוסישע יודען, מאָננער, ווייבער אונד קינדער הערצערשיטטערנד יאממערן אונד וויינען. מאנן איזט זיינער זיננע ניכט מאָכטיג, אונד ווענן מאן שפּאָט אין דער נאכט צור רוהע זיך בעגעבען ווילל, דא ווירד מאן פֿאָן איינער מאססע אונגליקליכער פֿערפֿאָלגט אונד אם ראָקע פֿעסטגעהאלטען, האט מאן ענדליך דאס הויז עררייכט, דאָ טויבען זיא אים הויזע אויף דעם גאנגע ווידער אויף. דער יובעל בייא דער אבפֿאהרט האט קיינע גרענצען. דיא ביידען פֿעראיינע פֿאָן פּאריז אונד וויען לייסטען גראָססעס. וויען האט ביזהער 9000 גולדען אונד פּאריז 5000 פֿראנקס היעהערגעשיקט מיט איינע מעננע קליידער, וואָשע אונד שוהע אים ווערטהע פֿאָן 2000 גולדען. דאס אללערוועניגסטע, וואס היער פֿאָרגעהט, דרינגט אין דיא אָפֿפֿענטליכקייט. דיא אונגליקליכען, אוים דערען אויגען נאָטה אונד פֿערצווייפֿלונג שטאררט, צייגען זיך אויך אין דער פֿערצווייפֿלונג שטארק אונד ערטראגען איהר אונגליק מיט איינער שטוינענסווערטהען צאָהיגקייט. זיא קאָננען טאגע אונד נאָכטע אויף איינעם אונד דעמזעלבען פּונקטע שטעהען אונד ווארטען, אָב זיא אונטער דיא אויסוואנדערער אויפֿגענאָממען ווערדען, אָהנע צו עססען אונד צו טרינקען. אוים דעם מינדע דיעזער לייטע האָרט מאן הארשטרייבענדע געשיכטען. זייט איינינען טאגען ווערדען קיינע נייען אנקאָממלינגע מעהר אויפֿגענאָממען, אונד דיא בערייטס היער אנגעזאממעלטע מעננע, צירקא 2—3000 קאָפּפֿע, מיט פֿיר דען ווינטער פֿערזאָרגט ווערדען, דא אים ווינטער קיינע אויסוואנדערונג נאך אמעריקא בעגינסטיגט ווערדען זאָלל. ביזהער וואורדען 8 ציגע מיט 1600 פּערזאָנען עקספּעדירט.

• (איין יידישער מיניסטער.) אין דעם נייען פֿראנצאָזישען פֿינאנץ-מיניסטעריאום בעפֿינדעט זיך אויך איין יידישעס מיטגליעד, הערר ראינאל. הערר ראינאל שטאממט אוים איינער אנגעזעהענען יידישען פֿאמיליע אונד האט דאס פֿאך פֿיר אָפֿפֿענטליכע ארבייטען אים מיניסטעריאום גאמבעטטא ערהאלטען. איבריגענס האט עס שאָן פֿריהער צו פֿערשידענען צייטען יידישע מיניסטער אין פֿראנקרייך געגעבען, וויא עס דאָרט אויך מעהרפֿאך יידישע גענעראלע, יידישע געריכטס-פּראָזידענטען גיבט.

• (אויפֿלאָזונג איינעס אנטיסעמיטישען געזעללינקייטס-פֿעראיינעס.) דיא צייטונג „באָהעמיא“ פֿעראָפֿפֿענטליכט איינען אינטערעססאנטען שטאטטהאלטעריא-ערלאס, מיט וועלכעם דיא אויפֿלאָזונג דעם פֿעראיינס „Mestanska Beseda“ (בירגערליכעס קאססינאָ) אין נייבישאָוו אין באָהמען אנגעאָרדנעט ווירד, וויל דאסזעלבע זאָממטליכע יידישען מיטגליעדער אוים זיינער מיטטע אויסגעשלאָססען האט. אין דעם ערלאססע ווירד דיא אויפֿלאָזונג דאמיט מאָטיווירט, דאס דער בעשלוס אויף אויסשליעסונג אללער מיטגליעדער, וועלכע זיך צור יידישען רעליגיאָן בעקעננען, אלס איין אין דעמאָנסטראטיווער וייזע געגען דיא אנגעהאָריגען איינער געזעטצליך אנערקאננטען רעליגיאָנס-גענאָססענשאפֿט געריכטעטער אונד געגען דאס שטאאטס-גרונדגעזעטץ פֿאָם 21. דעצעמבער 1867 איבער דיא אללגעמיינען רעכטע דער שטאאטס-בירגער פֿערשטאָסענדער, זאָמיט רעכטסווידריגער אנגעזעהען ווערדען מוס, דער פֿעראיין דאהער דען גרונדלאגען זיינעס רעכטליכען בעשטאנדעס ניכט מעהר ענטשפּריכט.

• (ליידען איינעס טירקישען פֿינאנץ-מיניסטערס.) אם טאגע פֿאָר דעם בייראם-פֿעסטע שפּיעלטע זיך אים געביידע דעם טירקישען פֿינאנץ-מיניסטערס פֿאָלגענדעס ערייגניס אב: אם געגענאנגטען פֿעסטע זאָלל יעדער רעכטגלייביגע טירקע איין שאף אָדער איין לאמם אָפּפֿערן, דא ער זאָנסט ניכט אין דען שאָס דעם פּראָפֿעטען מאָהאמעד איינגעהען קאנן. שאפֿע אונד לאָממער קאָסטען יעדאָך אויך אין קאָנסטאנטינאָפּעל געלד, אונד דיא בעאמטען, דיא סאָלדאטען, קורץ, אללע, וועלכע פֿאָן דער טירקישען שטאאטס-קאססע געלד צו בעקאָממען האבען, זעהען זייט מאָנאטען קיינען פּפֿענניג מעהר. זיא שיקען דאהער איהרע ווייבער אין דאס פֿינאנץ-מיניסטעריאום, אום וועניגסטענס הייטע פֿאָר דעם בייראם עטוואס געלד צו בעקאָממען. טויזענדע פֿאָן האנומס, אללע פֿערשלייערט, בעלאגערן זאָממטליכע גאָנגע. זיא לאָרמען אונד שרייען, דאס איינעם אללע זיננע פֿערגעהען. ענדליך קאָממט דער מיניסטער אנגעפֿאהרען. נור מיט מיהע אָפֿפֿנעט דיא פּאָליציא איהם איינע גאססע, דאס ער אין זיינע קאנצלייא געלאנגען קאנן. דאָרט ווירפֿט ער זיך אין איינען ארם-זעססעל אונד ליעזט אללע בריעפֿע, אוים דענען יעדאָך הערפֿאָרגעהט, דאס קיינער דער באנקיערס אויך נור מיט איינעם פּפֿענניגע דער טירקישען רעגיערונג ביישפּרינגען ווילל. אינצווישען פֿערגראָססערט זיך דער לאָרם דרויסען אימער מעהר — דיא ווייבער לאססען זיך ניכט לאָנגער צוריקהאלטען. איין סעקרעטאָר נאך דעם אנדערען שטירצט אין דאס צימער דעס מיניסטערס, דיעזער ביטטעט, בעשוואָרט זיינע לייטע, זיא זאָללטען דאָך דיא פֿרויען צו בערוהיגען זיך בעמיהען. אללײן אומזאָנסט; דיא ארמען הונגריגען וואָללען ניכטס פֿאָן מאָרגען וויססען; הייטע מיססען זיא איהר געלד האבען, דענן מאָרגען בעגיננט שאָן דער בייראם. דיא וואכען קאָננען דען אנשטירמענדען קיינע געגענוועהר ענטגעגענזעטצען, דענן קיין טירקע ווירדע איינער פֿרוי איין געוועהר פֿאָרהאלטען. — דער לאָרם דרינגט אימער נאָהער אן דאס אָהר דעם מיניסטערס. שאָן זינד דיא ווייבער קוים הונדערט שריטטע פֿאָן זיינעם צימער ענטפֿערנט. אונגעפֿאָהר פֿינפֿטויזענד דרינגען איבער דיא שטיעגען אונד גאָנגע דעם ארמען פֿינאנץ-מיניסטערס! ער מאָכטע וואָהל גערן העלפֿען, אבער עס געהט איבער זיינע מאכט. עס איזט ניכט איין פּפֿענניג אין דען קאססען. נאָך איינען בליק ווירפֿט ער נאך דעם אויסגאנגע, דאנן פֿערשווינדעט ער פּלאָטצליך דורך איינע געהיימע טהיר: אויף איינער דונקלען ווענדעל-טרעפּפּע איילט ער הינאב נאך דעם האָפֿע דעם מיניסטעריאומס. אינצווישען זינד דיא פֿינפֿטויזענד פֿרויען ביז אן דיא קאנצלייא דעם מיניסטערס פֿאָרגעדרונגען. דיא פֿאָרדערסטען שטירצען אין זיין צימער. דאָך — דער פֿאָגעל איזט ענטוויטשט. דא ערשאללען פֿליכע אונד פֿערווינשונגען, וויא זיא דיא וועלט נאָך זעלטען געהאָרט. דא ערטאָנט איין פֿערצווייפֿלנדעס געשרייא אוים דען קעהלען פֿאָן טויזענדען, דיא זייט מאָנאטען פֿיעללייכט הונגערן. אומזאָנסט! זיא שרייען זיך הייזער אונד ציעהען, פֿליכע אויסשטאָסענד, פֿאָן דאננען. — אינצווישען זיטצען דיא הערדען אין איינעם אנדערען טהיילע דעם געביידעס אונד רעכנען האארקליין אוים, וואס דיא גלייביגער יעדער גאטטונג פֿאָן שטאאטס-אנלייהען אין דען נאָכסטען פֿינפֿציג יאהרען אן ציגזען אונד אמאָרטיזאציאָן ערהאלטען זאָללען.

• (איינע מיס-געבורט.) איין סאמאָשאָיווארער ארמעס ווייב בראכטע איינע מיסגעבורט צור וועלט. דיעזעלבע, איין מאָדכען, האט פֿיער אויגען, פֿיער אָהרען, צווייא נאזען, איינען גראָססערן אונד איינען קליינערען מונד,

---

נעמאכט אונד געלעגענהייט גענאָממען, דיא רעליגיאָן איזראעלס קעננען צו לערנען. איך וויים ניכט, וואר עס דאס בלוט, וועלכעס אין מיינען אדערן פֿליעסט, אָדער וואר עס דיא נייגונג, דיא איך פֿיר איין יידישעס מאָדכען געפֿאסט — מיינע ערקאָרענע איזט דיא טאָכטער איינער ארמען וויטטווע, דיא שוועסטער איינעס קאָממיס — איך פֿיהלטע מיך אונווידערשטעהליך צור רעליגיאָן דעס גאָטטעס איזראעל הינגעצאָגען אונד שטאנד אים בעגריפֿף, צום יודענטהום איבערצוטרעטען. איין ראבבינער אין איינער זיד-דייטשען שטאדט, דען איך צו ראטהע צאָג, ערקלאָרטע מיר, דאס איך ניכט יודע ווערדען קאָננע, ווענן דיא נייגונג צו איינעם מאָדכען בעשטיממענד אויף מיינען ענטשלוס איינווירקע. זאָ שטארק וואר מיין וואונש, יודע צו ווערדען, דאס איך מיט מיר צו ראטהע גינג, אָב איך ניכט אויף יענעס מאָדכען פֿערציכטען אונד מיך אוים ריינער, לויטערער איבערצייגונג דעם אויסערוואָהלטען פֿאָלקע גאָטטעס אנשליעסען זאָללע. דא ערהיעלט איך איין טעלעגראמם פֿאָן מיינעם פֿאָטערליכען פֿריינדע, דעם גראָפֿען שטערנשוס, דאס מיך בעאָרדערטע, היערהערצוריזען. היער ערפֿוהר איך צו מיינער גראָסטען איבערראשונג, דאס איך פֿאָן געבורט יודע בין. דיא גלאָצענדסטען אויסזיכטען, דיא וואָהל געאייגנעט זינד, איין ארמעס מענשענהערץ צו בעטהאָרען, ווערדען מיר פֿאָרגעהאלטען! איך קאָממע מיר פֿאָר, וויא דער פֿערוואונשענע פּרינץ אים מאָהרכען, דער פּלאָטצליך אוים דער ניעדריגקייט עמפּאָרגעהאָבען ווערדען זאָלל. אבער איין אָפּפֿער ווירד פֿאָן מיר פֿערלאנגט, וועלכעס דעניעניגען, דיא עס פֿערלאנגען, ניכט אלס איין זאָלכעס ערשיינט. געסטערן אבענד האבע איך מיינע מוטטער קעננען געלערנט; הייטע אבענד זאָלל איך זיא ווידער שפּרעכען. זיא צווייפֿעלט ניכט אים ענטפֿערנטעסטען דאראן, דאס איך מיך דורך דיא גלאנצפֿאָללע צוקונפֿט, דיא מיר ווינקט, האָכבעגליקט פֿיהלע. דען גאנצען מאָרגען בין איך אין דען בערגען אומהערגעוואנדעלט אונד האבע מיט מיר גערונגען. מיינע ערציעהונג וואר דעראַרט געשטאלטעט, דאס איך ביז פֿאָר וועניגען מאָנאטען דיא רעליגיאָן נור אלס איינע אייסערע פֿאָרם בעטראכטעט האבע. אין נייעסטער צייט האבען זיך דורך מיינע בעקאננטשאפֿט מיט דעם יודענטהום אונד דער געשיכטע זיינער בעקעננער מיינע אנזיכטען אין דיעזער בעציעהונג וועזענטליך געאָנדערט. זייט געסטערן אבענד יעדאָך פֿיהלע איך, דאס מיינע איבערצייגונג נאָך ניכט פֿעסט גענוג וואורצעלט, אום יענען גלאָנצענדען אויסזיכטען געגעניבער שטאנד צו האלטען. אויך מיינע ליעבע צו דער יידין איזט קיינע זאָ טיעפֿגעהענדע ליידענשאפֿט, דאס איך מיך ניכט פֿרייא דאפֿאָן מאכען קאָננטע. ווענן איך יענעס איינפֿאכע מאָדכען מיט דער גלאָנצענדען ערשיינונג דער פּרינצעססין מעלאניע פֿאָן וואלדסהוים-רימבאך פֿערגלייכע, זאָ טריטט איהר בילד פֿאָר דעמיעניגען דיעזער אללגעמיין בעוואונדערטען אונד פֿיעלאומוואָרבענען יונגען דאמע צוריק. מיהעלאָז אונד אָהנע אנשטרענגונג זאָלל מיר איין גוט צופֿאללען, נאָך וועלכעם טויזענדע, דיא געזעללשאפֿטליך וויים האָהער שטעהען אלס איך, פֿערגעבליך רינגען.“

היינריך שוויעג, אונד ער שיען אין געדאנקען פֿערלאָרען. אויך דר. אלטשול שפּראך ניכט; דאָך וואר ער פֿאָן דעם געדאנקען דורכדרונגען, דען יונגען מאנן אין דער פֿרייע פֿיר דיא אנגעשטאממטע רעליגיאָן בעשטאָרקען צו וואָללען.

„דורך וועלכע אומשטאָנדע — פֿראגטע ער — זינד זיא פֿאָר קורצעם מיט יודען נאָהער בעקאנט געוואָרדען?“

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

אָפֿפֿענער שפּרעכזאאל.

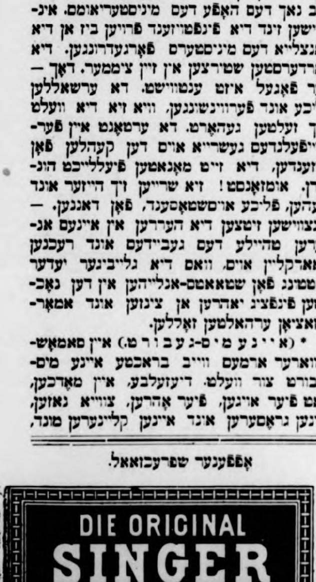

דיא אָריגינאל

זינגער-נאָהמאשינען

זינד אנערקאננט דיא בעסטען דער וועלט אונד וואורדען אויף מעהר אלס 150 אויסשטעללונגען פּרייזגעקראָנט. דיעזעלבען ווערדען געגען ☛ ראטענצאהלונג פֿאָן 5 פֿל. פּער מאָנאט פֿערקויפֿט. ☛

ג. ניידלינגער, בודאפּעסט, וואיטצנערגאססע 26.

אָרדענס אונד ריטטער דעם לעאָפּאָלד-אָרדענס. גראַף קאַלנאָקי איזט אונפֿערמאָהלט.

*(איינע גאנצע יידישע פֿאמיליע ערמאָרדעט.) אין איינער דער בעלעבטעסטען שטראסען לעמבערגס וואורדע אם 17. דיעזעס מאָנאטס, נאכטס, איין פֿירכטערליכעס פֿערברעכען פֿעראיבט, דעם איינע גאנצע יידישע פֿאמיליע צום אָפּפֿער פֿיעל. דער גאסטווירטה זאכאריאס כּאָרקעש זאממט ווייב אונד קינד וואורדען אין גרויענהאַפֿטער ווייזע ערמאָרדעט. איינע באארשאַפֿט פֿאָן מעהרערען הונדערט גולדען אונד ווערטה-זאכען פֿעהלען; זאָמיט איזט איין רויבמאָרד וואהרשיינליך. דער טהאט פֿערדאָכטיג זינד איינינע שטאָנדיגע גאָסטע דעם ערמאָרדעטען גאסטווירטהעס. דער מאָרד געשאה אין דער כּאָראציצנא-שטראסע אין איינעם זעהר בעלעבטען שטאדט-פֿיערטעל אין דער אונמיטטעלבארען נאָהע דער שענדארמעריע-קאסערנע. זייט יאהרען בעפֿינדעט זיך דאזעלבסט, אונד צוואר גענאיבער דעם דאמפּף-באדע, אין איינעם קליינען עבענערדיגען הייזכען איין בראנגטוויין-שאנק, וועלכער צומייסט ארבייטער אונד בעשאָפֿטיגונגסלאָזע האנדווערקס-געזעללען צו קונדען צאָהלטע. אלס נון שפּאָט נאכטס איין אָפֿפֿיציער, דער אויף דעם היימוועגע בעגריפֿפֿען וואר, דיא כּאָראציצנא-שטראסע פּאססירט האטטע, פֿאנד ער דען בראננטוויין-שאנק, אין דעם זיך ניכטס מעהר רעגטע, וויט געאָפֿפֿנעט. ער שאָפּפֿטע פֿערדאכט אונד טראט דאהער אין דאס געוואָלבע איין, אין וועלכעם זיך איהם איין פֿירכטערליכער אנבליק דארבאָט. דער געשאָפֿטס-אינהאבער זאכאריאס קאָרקעש, איין מאנן פֿאָן 60 יאהרען, פֿערנער זיין ווייב אונד קינד לאגען ערמאָרדעט אונד שוואממען אין איהרעם בלוטע. דיא פֿרוי שיינט מיט דען מאָרדערן גערונגען צו האבען; זיא גאב צוואר נאָך איינינע לעבענס-צייכען פֿאָן זיך, פֿערשיעד אבער אלסבאלד. זאָ וויט ביזהער קאָנסטאטירט ווערדען קאָננטע, ליעגט היער איין רויבמאָרד פֿאָר, דא איין געלדבעטראג פֿאָן מעהרערען הונדערט גולדען, דען קאָרקעש טאגס פֿאָרהער אלס מיעטהצינז איינגענאָממען האטטע, זאָוויא איינינע ווערטהפֿאָללע האבזעליגקייטען פֿעהלען. אין דער אונמיטטעלבארען נאכבארשאַפֿט דעס געוואָלבעס בעפֿינדעט זיך בלאָס איינע טאבאק-טראַפֿיק, דיא צור צייט דעס פֿעראיבטען מאָרדעס שאָן געשלאָססען וואר. פֿאָן דען נאכבארס-לייטען האטטע ניעמאנד אין דער נאכט איין אויפֿפֿאללענדעס געריוש פֿערנאָממען. דיא פּאָליצייא האט בערייטס מעהרערע פֿערדאָכטיגע פּערזאָנען פֿערהאַפֿטעט. דיא מאָרדער ליעסען אם אָרטע דעם פֿערברעכענס איין בייל אונד איין שטעמם-אייזען צוריק. זאָממטליכע שראָנקע ווארען ערבראָכען. פֿאָן ווערטהזאכען בליעבען בלאָס צווייא האססען-שיינע צו 300 צוריק. איינע גראָססע מענשען-מענגע וואָגט אין דער שטראסע, וואָ דיא בלוט-טהאט בעגאנגען וואורדע. — איין צווייטעס טעלעגראמם אויס לעמבערג מעלדעט: דיא פֿאָם געריכטס-אדיונקטען ליטווינאָוויטץ געלייטעטע אונטערזוכונג וועגען דעם רויבמאָרדעס אין דער כּאָראציצנא-שטראסע האט ערגעבען, דאס אן דעם פֿערברעכען ווענינסטענס 3 פּערזאָנען בעטהייליגט געוועזען זיין מיססען. פֿרוי קאָרקעש אונד דערען קינד דבורה בעפֿינדען זיך נאָך אם לעבען. דער פֿרוי וואורדען 8 לעבענסגעפֿאָהרליכע וואונדען אם קאָפּפֿע בייגעבראכט אונד עס איזט קיינע האָפֿפֿנונג פֿאָרהאנדען, זיא אם לעבען צו ערהאלטען. זיא וואורדע, נאכדעם זיא צום בעוואוסטזיין צוריקגעקעהרט וואר, איינעם קורצען פֿערהאָרע אונטערצאָגען, דעם זיך ענטנעהמען ליעס, דאס זיא פֿאָרנעהמליך איינען אינפֿאנטעריסטען פֿערדאָכטיגע, דאס פֿערברעכען אנגעצעטטעלט צו האבען. דיא איינגעלייטעטען נאכפֿאָרשונגען ערגאבען, דאס דער אינפֿאנטעריסט טה. הונקאָ, פֿאָם 30. ליניען-אינפֿאנטעריע-רעגימענטע, דעססען קאסערנע זיך אין דער נאָהע דעם קאָרקעש'שען גאסטהויזעס בעפֿינדעט, זייט 3 טאגען פֿערמיסט ווירד. הונקאָ וואורדע בערייטס ערגריפֿפֿען. ער בעפֿינדעט זיך אין איינעם גראדעצו פֿערקאָממענען צושטאנדע. זיין וואפֿפֿענראָק צייגטע מעהרערע פֿלעקען, דיא פֿאָן דעם פֿערזוכע, מעהרערע בלוטס-טראָפּפֿען צו פֿערטילגען, העררירען דירפֿען. זיין באיאָנעט איזט גאנץ פֿערבאָגען. איינער מעלדונג צופֿאָלגע איזט הונקאָ בעשטרעבט זיינע אונשולד דאדורך נאכצו-ווייזען, דאס ער זיינע טהיילנאהמע אן איינעם איינברוכס-דיעבשטאהלע, דער גלייכצייטיג אין איינער אנדערען שטראסע ערפֿאָלגט זיין זאָלל. פֿאָרשיטצט. זיינע אנגאבען האבען זיך יעדאָך אלס אונוואהר העראויסגעשטעללט. דער פֿערדאכט, דער אויף איהן געלענקט וואורדע, שיינט אום זאָ בעגרינדעטער צו זיין, אלס הונקאָ שאָן וויעדערהאָלט וועגען דיעבשטאהלס אבגעשטראַפֿט אונד פֿאָר פֿיער יאהרען וועגען איינעם רויבמאָרדפֿערזוכעס אין שטראַפֿגעריכטליכע אונטערזוכונג געצאָגען וואָרדען וואר. דיא פּאָליצייא האט אויסערדעם נאָך איינען ווינקעל-שרייבער פֿערהאַפֿטעט, דער צו דען כּאָמפּליצען הונקאָ'ס געהאָרען זאָלל.

*(איין יידישער באנקיער פֿערשוואונדען.) אויס ראָם ווירד געשריעבען: איזאאק טאָדאָס, איין 33יאָהריגער באנקיער אונזערער שטאדט, פֿערהייראטהעט, פֿאמיליען-פֿאטער, אין דען גליקליכסטען פֿערהאָלטניססען לעבענד, איזט זייט 11 טאגען פֿערשוואונדען. אויס ראָם וואורדען נאָך אללען גראָססערען שטאָדטען טעלעגראממע אבגעזענדעט, דאָך טראָטץ דער פֿערהייסענען גראָססען בעלאָהנונג וואר עס ביזהער אונמאָגליך, אירגענדוועלכע נאכריכט איבער העררן איזאאק טאָדאָס צו ערהאלטען.

*(אויס לאָנדאָן) ווירד געמעלדעט: דער אָלטעסטע ענגלישע באראָן איזט דער עהרווירדיגע אונד וועלטבעקאננטע סיר מאָזעס מאָנטעפֿיאָרע, וועלכער אם לעטצטען מאָנטאג דאס האָהע אלטער פֿאָן 97 יאהרען עררייכטע (ער איזט אם 24. אָקטאָבער 1784 געבאָרען.) סיר מאָזעס וואר אים יאהרע 1837 בירגערמייסטער פֿאָן לאָנדאָן אונד מידדלעזעקס, וואורדע אם 9. נאָוועמבער דעסזעלבען יאהרעס בייא געלעגענהייט דעם ערסטען בעזוכעס דער כּאָניגין נאָך איהרער טהראָנבעשטייגונג אין דיא ציטי, אין דער גילדהאלל מיט דער ריטטערווירדע בעלעהנט אונד עמפּפֿינג זיין באראָן-טיטעל אים יאהרע 1846. וויא געוואָהנליך פֿערטהיילטע ער אן דיעזעם טאגע אן פֿערשיעדענע וואָהלטהאָטיגע אינשטיטוטע בעטראָכטליכע סוממען געלדעס. אָבגלייך שוואך, ערפֿרייט זיך דער עדלע גרייז איינער דען יאהרען ענטשפּרעכענדען גוטען געזונדהייט. מאָגע עס איהם פֿערגאָננט זיין, נאָך איינע רייהע פֿאָן יאהרען זיינען געבורטס-טאג צו פֿייערן.

*(אויס בראָדי) ווירד געשריעבען: דיא דעלעגירטען דעם כל ישראל חברים-פֿעראיינעס, וועלכע דיא אויסוואנדערונג דער רוסישען פֿליכטלינגע נאָך אמעריקא לייטען, האבען נאָך אימער איהרע האָנדע פֿאָלל צו טהון, נאָך אימער כּאָממען נייע פֿליכטלינגע, וועלכע אום הילפֿע אונד רעטטונג פֿלעהען. וויר האבען עס מיט פֿערצווייפֿעלטען פֿאמיליען צו טהון, דערען גליק דורך רוכלאָזע האנד צערטרימערט איזט. אללע פֿערלאנגען זיא אונגעשטים דיא בעפֿאָרדערונג נאָך אמעריקא. זאָ לייטעט דער יינגסטע בעריכט

פֿאָלליעטאָן.

פֿאָלגען איינער פֿערפֿעהלטען ערציעהונג.

(22-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„הערר דאָקטאָר — בעגאנן פּויל דיא אונטערהאלטונג — איהרע פֿערמוטהונג האטטע זיא ניכט איררעגעפֿיהרט. איך בין דער זאָהן פֿאָן היינריך אונד יוליע ווערנער, אבער דאס איך דיעזער בין, האבע איך ערסט געסטערן ערפֿאהרען."

„וואס איזט אויס איהרער פֿרוי מוטטער געוואָרדען? לעבט זיא נאָך?"

„זיא לעבט אונד בעפֿינדעט זיך היער אין דיעזעם נאסט-האָפֿע."

„געהאָרט זיא נאָך דער ביהנע אן?"

„שאָן זייט פֿיעלען יאהרען ניכט מעהר. פֿיעל קאנן איך איהנען איבער מיינע מוטטער ניכט מיטטהיילען — איך האבע זיא ערסט געסטערן קעננען געלערנט."

„אונד וואָ זינד זיא ערצאָגען וואָרדען?"

„אויף דעם גוטע דעם גראַפֿען שטערנשום בייא גליקשטאדט אין האָלשטיין."

„אונד קאָננטען זיא אויף דעם גוטע דיעזעס קאוואליערס איינע יידישע ערציעהונג ערהאלטען?"

„איך האבע ערסט געסטערן ערפֿאהרען, דאס איך יודע בין, אונד האבע היינטע צום ערסטען מאלע אין מיינעם לעבען, אין דער אבזיכט, דיא יידישען שפּייזעגעזעטצע ניכט צו איבערטרעטען, יידישע קאָסט צו מיר גענאָממען. ווענן זיא מיך אבער פֿראגען ווירדען, וויא מיר דיעזעלבע געמונדעט האט, זאָ קאָננטע איך עס איהנען ניכט זאגען. איך בעפֿינדע מיך דורך דאס פֿיעלע נייע, וואס איך ערפֿאהרען, אין פֿורכטבארער אויפֿרעגונג. פֿיעללייכט האט מיר גאָטט זיא אלס איינען ראטהגעבער געזאנדט. דאָך ערצאָהלען זיא מיר צונאָכסט, וואס זיא פֿאָן מיינען עלטערן וויססען. פֿאָן מיינער מוטטער ווייס איך זעהר ווענינ, פֿאָן מיינעם פֿאטער פֿאסט גאר ניכטס."

„איהרע פֿרוי מוטטער וואר איינסט דאס שאָנסטע אונד ליעבענסווירדיגסטע מאָדכען ווייט אונד ברייט. איהר זעליגער גראָספֿאטער, יאָזעף ווערנער, וואר איין פֿראָממער, געזעטצעסטרייער יודע, רייכליך מיט אירדישען גיטערן געזעגנעט, איין מאנן, וועלכער זיך דער אללגעמיינען אכטונג זיינער מיטבירגער ערפֿרייטע. צו זיינעם שרעקען בעמערקטע ער איינעם טאגעס, דאס זיינע איינציגע טאָכטער, דורך איהרע ערציעהערין פֿערלייטעט, דען אבענטייערליכען פּלאן געפֿאסט האטטע, דיא ביהנע אלס זאָנגערין בעטרעטען צו וואָללען. דאמאלס האטטע איך זאָעבען מיינע שטודיען פֿאָללענדעט, אונד איך וואורדע פֿאָן איהרעם גראָספֿאטער דאצו אויסערזעהען, דאס יונגע מאָדכען אין דער העבראָאישען שפּראכע אונד אין דען לעהרען אונזערער הייליגען רעליגיאָן צו אונטערריכטען. שפּאָטער הייראטהעטע פֿריילײן יוליע איהרען פֿעטטער היינריך ווערנער, איינען שאָנען, קאראקטערפֿאָללען יונגען מאנן, וועלכער לאנגע אים אָריענט געלעבט האטטע. פֿאָן דעם ראשען ענדע דעסזעלבען, איהרעם פֿאטערס, האבע איך שאָן געשפּראָכען. שפּאָטער פֿערנאהם איך נאָך, דאס דיא וויטטווע היינריך ווערנער'ס אין פּאריז דיא טהעאטער-ביהנע בעטרעטען אונד אלס ערסטע זאָנגערין גראָססע טריאומפֿע געפֿייערט האבע. זייטדעם האבע איך ניע עטוואס פֿאָן איהר וויעדער געהאָרט."

„איך קאנן דיא פֿאָרטזעטצונג צו איהרער ערצאָהלונג ליעפֿערן. מיינע מוטטער וואָהלטע אויס דער צאהל דער פֿיעלען פֿערעהרער, דיא איהר צו פֿיסען לאגען, איינען איטאליעניִשען פֿירסטען, דער זיא צו זיינער געמאהלין ערהעבען וואָללטע. דער פֿירסט יעדאָך וואוסטע ניכטס פֿאָן דער עקסיסטענץ איהרעס קינדעס אונד ווירדע זיך ניעמאלס ענטשלאָססען האבען, איינען שטיעפֿזאָהן אין זיינע עהע מיטהיניבערצונעהמען. דא איבערגאב מיך מיינע מוטטער איינעם פֿריינדע, דעם גראַפֿען שטערנשום אויס האָלשטיין, דער זיך דאמאלס אין פּאריז אויפֿהיעלט, צור ערציעהונג. יעטצט האבען זיך דיא פֿערהאָלטניססע געאָנדערט. דער איינציגע זאָהן, וועלכען מיינע מוטטער דעם איטאליעניִשען פֿירסטען מאָנטעוועטשיאָ געבאר, איזט געשטאָרבען. אונטערדעס האבע איך, מיר אונבעוואוסט, וואָהרענד מיינעס אויפֿענטהאלטעס אין בערלין, דיא נייגונג איינער פּרינצעססין, דער איינציגען טאָכטער אונד ערבין דעם פֿירסטען פֿאָן וואלדסהוט-רימבאך, אויף מיך געצאָגען. דיעזער לעטצטערע האטטע דורך דען גראַפֿען שטערנשום מיינע הערקונפֿט ערפֿאהרען אונד דען געמאהל מיינער מוטטער פֿעראנלאסט, דען פּלאן צו פֿאססען, מיך אלס איינען זאָהן אנצונעהמען. דאס אללעס האבע איך ערסט געסטערן אבענד פֿערנאָממען. זאָ שטעהען מיר דענן 2 פֿירסטענטהימער, איין קאָניגליכעס פֿערמאָגען אונד דיא האנד איינער יונגען דאמע אין אויסזיכט, דיא צו דען שאָנסטען אונד ליעבענסווירדיגסטען איהרעס געשלעכטעס געהאָרט. עס בעדאַרף דאצו, וויא מיינע מוטטער זאגט, נור איינער קליינינקייט, דער נאָמליך, דאס איהר אים כריסטענטהום ערצאָגענער זאָהן נאכטראָגליך דיא טויפֿע עמפּפֿאָנגט."

„אונד זיא?"

„וואָרע מיר דיעזער פֿאָרשלאג פֿאָר ווענינגען מאָנאטען געמאכט וואָרדען, זאָ האָטטע איך קיינען אויגענבליק געצאָגערט, דען ווינשען מיינער מוטטער נאכצוקאָממען. איך קאננטע דאמאלס וועדער יודען נאָך יודענטהום. אונטערדעס האבע איך דורך איינע בעזאָנדערע פֿינגונג גאָטטעס מיט איינצעלנען יודען נאָהערע בעקאננטשאַפֿט